

Alle schone dingen

TOM DEWISPELAERE / OLYMPIQUE DRAMATIQUE

Tweehonderd stoelen en ik

Lotte Ogiers
Gezien op 06 september 2023
Kambala, industrieel pand van Toneelhuis

Wie winkelt met een boodschappenlijst, is minder geld kwijt bij de kassa. Kinderen die een cadeautjeslijst voor Sinterklaas opstellen, krijgen meestal wat ze willen. Voor zijn allereerste solo ooit, voert Tom Dewispelaere een lijst van een heel andere orde op: die van alle schone dingen. Niet omdat hij zich verveelt, maar omdat hij in de huid kruipt van een jongen, later een man, die het suïcidale karakter van zijn moeder wil bestrijden met kleine en grote dingen die gelukkig maken. Aan de hand van die lijst, vertelt hij zijn leven.

08 SEPTEMBER 2023

De Britse theaterschrijver Duncan Macmillan schreef ‘Every Brilliant Thing’ in 2013. Sindsdien reisde de voorstelling de hele wereld rond. Zo ging Het Nationale Theater Den Haag begin 2023 in première met haar versie van de lijst. En nu heet Tom Dewispelaere je voor zijn ‘Alle schone dingen’ welkom in Kambala terwijl hij kaartjes uitdeelt.

Ik krijg ‘999998 ongepaste liedjes tijdens emotionele momenten’ in mijn handen geduwd en word er meteen ook zenuwachtig van. De lichten schijnen fel. Het publiek zit zoals in een televisiestudio rondom de presentator. Er staat enkel een kleine tafel in het midden. Dat is alles en veel tegelijk. Deze minimale setting en het belichte publiek duiden meteen dat hier van een klassieke theatermonoloog geen sprake zal zijn. Of zoals Dewispelaere in Culture Club stelt: “Tweehonderd stoelen en ik. Ik ga echt in gesprek met het publiek. Ik heb hen nodig.”

In de eerste scène al vraagt Tom Dewispelaere een man op de voorste rij of hij even dierenarts wil spelen. Want in een kil dokterskabinet, met zijn dode hond in zijn armen - vanavond geeft de trui van Herbert Flack gestalte aan het beestje - , kwam de jongen voor het eerst in zijn leven in contact met leed en verdriet.

Later, toen zijn moeder haar eerste zelfmoordpoging ondernam, begon hij met zijn lijst.' Één,' vraagt Tom Dewispelaere. 'Een Dame Blanche,' antwoordt een vrouw spontaan terwijl ze haar kaartje vastheeft. Twee en drie volgen. Vier, tien. Soms een aarzelende stem, dan iemand die heel veel zin heeft in een bijrol. De kaartjes, de dingen, komen tot leven door terwijl Tom Dewispelaere als een betrouwbare dirigent zijn muzikanten hun partijen laat spelen en zelf het ritme houdt om te vertellen over het verdere leven.

Door zijn 'natuurlijk spel' krijgt Dewispelaere nooit een 'Nee bedankt' te horen wanneer hij iemand uit het publiek haalt. Hij zorgt ervoor dat iedereen zin heeft om mee te doen (maar ik schuif toch nog ongemakkelijk op mijn stoel). Hij krijgt zelfs een vrouw zo ver dat ze haar sok uitdoet, die rond haar hand trekt zodat haar hand nu een sprekend hondje is. Want zo praatte psychologe Peeters met de jongen na de eerste zelfmoordpoging van zijn moeder.

Tom Dewispelaere zet deze diepmenselijke onzekerheid in als wapen tegen de eenzaamheid van een zelfmoord

Dat de opsomming van de lijst een collectief delen wordt, is krachtig. De dingen zijn herkenbaar. Bubbeltjesplastic, het spannende moment voor je jezelf verkleedt, laat opblijven, het zijn schone dingen die al die belichte, onbekende, gezichten al eens alleen, maar nu samen, ervoeren. Het staat in schril contrast met hoe eenzaam die jongen zich gevoeld moet hebben terwijl zijn moeder de spellingsfouten van zijn lijst corrigeerde, zijn vader enkel via muziekplaten communiceerde en hij vroeg: 'Waarom?'.

Ik kan me niet inbeelden dat iemand in de warme studio zich deze vraag nog nooit stelde. Tom Dewispelaere zet deze diepmenselijke onzekerheid in als wapen tegen de eenzaamheid van een zelfmoord, of als schild tegen verdriet van nabestaanden. We delen allemaal iets. Wanneer Dewispelaere vertelt dat hij later naar een gespreksgroep gaat, zet hij zich op een stoel in het publiek. Even is hij stil. Kijkt en knikt. Hier zitten we dan. Het is een krachtig moment, dat hij langer had mogen 'laten gebeuren'.

Lijsten zijn sturend. Dat is hun functie. Daarin schuilt hun kracht. Maar tijdens 'Alle schone dingen' vraag ik me af of we niet even kunnen afstappen van Macmillan's lijst. De opsomming is poëtisch in haar zoektocht naar houvast, evolueert wanneer de jongen ouder wordt, is hoopvol naar het einde. En toch is het ook maar gewoon een 'eendimensionale lijst' waaruit dingen geschrapt kunnen worden. Woorden die zonder context hun functie verliezen. Ik mis woede en verdriet, de diepgang van wat niet schoon is omdat dan het mooie alleen maar mooier wordt. Ik mis de moeder. Wat zou er op haar lijst staan als ze er één had kunnen opstellen?

'999998 ongepaste liedjes tijdens emotionele momenten', mag ik eindelijk zeggen. Stiekem hoopte ik op een blanco kaartje. Eentje om mee te nemen, om weer op te rakelen tijdens eenzame momenten, te denken aan die tweehonderd andere gezichten. Eentje waarop je steeds weer nieuwe dingen ziet.

Wie vragen heeft over zelfdoding, kan anoniem terecht bij de Zelfmoordlijn via het gratis nummer 1813 of op de website www.zelfmoord1813.be.